

SİNOP ENGELSİZ YAŞAM BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2024/61

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 16/10/2024 tarihli ve 2024/1131 sayılı kararıyla oy birliğiyle kabul edilmiştir.

KISALTMALAR.....	iii
I. GİRİŞ.....	1
II. GENEL BİLGİLER.....	2
A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler.....	2
B. Merkez Personeli	3
C. Koruma Altına Alınan Kişiler.....	4
III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	5
A. Fiziksel Koşullar.....	5
B. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları	6
C. Beslenme.....	7
D. Sağlık ve Bakım Hizmetleri.....	8
E. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri.....	9
F. Faaliyetler ve Günlük Yaşam	9
G. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim	11
H. Umut Evleri	11
I. Gündüzlü Bakım Evi.....	12
IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	12
A. Değerlendirme	12
B. Tavsiyeler.....	13
1. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler	13
2. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler	13

KISALTMALAR

EKPSS	: Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı
m²	: metrekare
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. Engelsiz Yaşam, Bakım ve Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezleri; 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 3'üncü maddesi uyarınca *“Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri; bedensel, zihinsel ve ruhsal engellilikleri nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olan kişilerin, fonksiyon kayıplarını gidermek ve toplum içinde kendi kendilerine yeterli olmasını sağlayan beceriler kazandırmak veya bu becerileri kazanamayanlara devamlı bakmak üzere kurulan sosyal hizmet kuruluşlarıdır.”*

5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TIHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

6. Anılan görevin icrası kapsamında 18/4/2024 tarihinde Sinop Engelsiz Yaşam Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğüne *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ... , İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve ... , Uzman Psikolog ... ile talep üzerine görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.

7. Ziyarete ilk olarak Merkez müdür yardımcısı ile bir araya gelinerek Merkez hakkında genel bilgiler alınmış, yapılan görüşmenin ardından engelli bireylerin yaşam alanları gezilmiş, engelli bireylerle İdarenin dahil olmadan görüşmeler gerçekleştirilmiş, kaldıkları odaların fiziksel koşulları incelenmiştir. Daha sonra, sağlık birimi, sosyal servis ve sosyal faaliyetlerin gerçekleştirildiği diğer ortak alanlar ve umut evi incelenmiştir. Tüm görüşmelerin ardından Merkez İdaresi ile kapanış toplantısı yapılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret tamamlanmıştır.

8. Bu rapor Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 8/2/2024 tarihli ve 2024/230 sayılı kararı ve Başkanlık Makamının 2/4/2024 tarihli ve 35124 sayılı oluruna istinaden 18/4/2024 tarihinde Sinop Engelsiz Yaşam Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğüne¹ gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

9. 2009 yılında inşa edilen ve 2010 yılında faaliyetlerine başlayan Merkez, 3200 metrekare (m²) kapalı, 1683 m² açık alana sahiptir.

10. Merkez, 13 yaş ve üzeri kadın ve erkek zihinsel engellilere yatılı ve gündüzlü bakım hizmeti vermektedir.

11. Merkez İdaresine bağlı 3 umut evi bulunmaktadır.

¹ Bundan sonra kısaca “Merkez” olarak ifade edilecektir.

B. Merkez Personeli

12. Ziyaret tarihinde Merkezde 75 personelin görev yaptığı öğrenilmiş olup personele ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

ÜN VAN	FİİLİ ÇALIŞAN PERSONEL SAYISI
Müdür	1
Müdür Yardımcısı	1
Sosyal Çalışmacı	1
Öğretmen	3
Fizyoterapist	1
Çocuk Gelişimcisi	1
Yurt Yönetim Memuru	1
Bakım Personeli	47
Acil Tıp Teknisyeni	3
Bilgisayar İşletmeni	1
Teknisyen Yardımcısı	1
El Sanatları Usta Öğreticisi	1
Hizmetli	2
Temizlik Personeli	3
Danışma Yönlendirme Personeli	5
Koruma ve Güvenlik Personeli	2
Kaloriferci	1
TOPLAM	75

13. Yaşam evlerinde görev alan bakım personelinin 12, umut evlerinde görev alanların ise 24 saat süreli vardiya sistemine göre çalıştıkları belirtilmiştir.

14. Merkezde yer alan engellilerin vasilerinin çoğunlukla Merkez personelinden seçildiği İdare tarafından ifade edilmiştir.

15. Bakım personelinin çocuk gelişimi bölümü mezunu olduğu ya da engelli hasta veya yaşlı bakım sertifikalarına sahip oldukları belirtilmiştir.

16. Merkezdeki her acil tıp teknisyeninin aynı zamanda ev grup sorumlusu olarak görev yaptığı bilgisi edinilmiştir.

17. İdare tarafından, Merkez personeline yönelik engelliler ile iletişim, kişiler arası iletişim, hijyen ve acil müdahale eğitimlerinin verildiği; insan hakları, işkence ve kötü muamele eğitimlerinin de gündeme alındığı belirtilmiştir.

C. Koruma Altına Alınan Kişiler

18. Ziyaret tarihinde Merkezin yaşam evlerinde 50, umut evlerinde ise 18 engelli bireyin kayıtlı olduğu, bunlardan 36'sının kadın, 32'sinin erkek olduğu, gündüzlü bakım hizmetinden 15 kişinin yararlandığı ifade edilmiştir. Yüzde 50 ve üzeri oranda engelliliğe sahip sakinlerin yaşam evlerine yaş, engel ve uyum durumlarına göre yerleştirildiği; engel düzeyi yüzde 40-50 arası oranda olanların ise yine aynı kistaslar gözetilerek umut evlerine yerleştirildiği belirtilmiştir.

19. Merkezde 4 kişinin hem zihinsel hem de fiziksel engeli bulunduğu öğrenilmiştir. Ruhsal engelli olan ve saldırgan davranışlarda bulunan kişilerin Merkeze kabul edilmediği ifade edilmiştir.

20. İdare, hizmet alan en yaşlı engellinin 78 yaşında olduğunu, kalanların çoğunun 30-40 yaşları arasında olduğunu ifade etmiştir.

21. Engellinin, vasisi tarafından yapılan başvuru sonucunda, kurum bakımına ihtiyacı olduğuna dair hazırlanan sosyal inceleme raporu doğrultusunda ilgili mahkeme tarafından haklarında 18 yaş altı kişiler için koruma kararı, 18 yaş üstü kişiler içinse kuruluşa yerleştirme izin kararı alındığı, bu karar ile Merkeze kabul işlemlerinin yapıldığı; Merkeze ayrılma işlemlerinin de yine sosyal inceleme raporu hazırlanarak mahkemeye koruma kararının kaldırılması neticesinde yapıldığı açıklanmıştır.

22. Merkezde, yakınlarından biri tarafından, aileye döndürülmesi istenen engellinin gerekli işlemler sonrası aileye teslim edildiği; aileye döndürülemeyenlerin, engel durumunun kendi kendine bakabilecek durumda olmadığı sürece merkezde kaldığı ifade edilmiştir.

23. Merkezde kardeşlerin de bulunduğu öğrenilmiştir. Cinsiyet, yaş veya uyum problemi sebebiyle kardeşlerin zaman zaman aynı evde kalamadıkları, bu durumda gündüz bir arada vakit geçirebildikleri öğrenilmiştir.

24. Merkezde kalan engellilerin tamamının vasisinin bulunduğu belirtilmiştir.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

25. Merkez, idari bina ve 4 yaşam evinden oluşmaktadır. Merkez idari binası; yemekhane, mutfak, çeşitli kurs odaları, kafeterya, konferans salonu, kiler, arşiv odası, sanayi tipi birer makinenin bulunduğu çamaşır yıkama ve kurutma odası, spor odası, sığınak, yumuşak oda ve personel odaları gibi çeşitli bölümlerden oluşmaktadır.

26. Yaşam evlerinden 2'si erkeklere 2'si kadınlara tahsis edilmiştir. Evlerde; yatak odaları, mutfak, salon, tuvalet banyolar, çamaşır yıkama ve kurutma odası, grup sorumlusu odası ve personel odası bulunmaktadır. Evlerin güneş aldığı, temiz ve düzenli olduğu görülmüştür.

27. Merkezde engellilere ait 26 oda bulunduğu, odaların 16 m² olduğu ve Merkezin 48 kişi kapasiteli olduğu, acil ihtiyaç durumunda kapasite artışı yapıldığı belirtilmiştir.

28. Yapılan incelemede yatak odalarında herkes için ayrı yatak ve dolap bulunduğu, hasta olan bir engelli için hastalığına uygun özel hareketli yatak temin edildiği görülmüştür.

29. Salonda oturma alanları ve televizyon bulunmaktadır. Yatak odalarının engellilerin sosyalleşmekten kaçmamaları için gündüzleri kilitlendiği, ortak alanların ve televizyonun gün boyu açık olduğu Merkez İdaresi tarafından ifade edilmiştir.

30. Tuvaletlerin ve banyoların temiz olduğu, engelliler için tutunma barlarının bulunduğu ve kolaylık sağlaması için banyolara sandalye yerleştirildiği görülmüştür. Sıcak ve soğuk suya sürekli erişimin olduğu belirtilmiştir.

31. Merkezde yer alan her yaşam evinde 1 çamaşır yıkama ve 2 çamaşır kurutma makinesi bulunduğu, engellilerin kıyafetlerinin verilen numaralarla ayrıştırılarak günlük yıkandığı belirtilmiştir. Nevresimlerin haftada bir değiştirildiği ifade edilmiştir.

32. Yaşam evlerinde aydınlatma ve havalandırma odalarda ve ortak alanlarda yer alan pencerelerden doğal olarak, ısıtma ise doğalgaz yakıtı kullanılan kalorifer ile sağlanmaktadır. Evlerde klima bulunmaktadır.

33. Merkez İdaresi tarafından 6 ayda bir haşerelere karşı düzenli olarak ilaçlama yapıldığı belirtilmiştir.

34. Yaşam evlerinden ikisinin onarım ve tadilat çalışmalarının yapıldığı, diğer iki evin ise yenileme çalışmalarının planlandığı belirtilmiştir.

35. Evlerde mutfak kapılarının kilitli tutulduğu, yemek saatlerinde personel tarafından kontrollü kullanıldığı ifade edilmiştir.

36. Merkezin TSE erişilebilirlik belgesi bulunmamaktadır.

37. Merkezde, kendisine ya da çevresine zarar verme potansiyeli olan engellinin sakinleşmesi amacıyla, sakinleşme odası olarak kullanılan bir odanın olduğu, ancak odanın son 5 yıldır kullanılmadığı belirtilmiştir.

38. Merkezde gece görüş özelliği olan 20 iç ve 20 dış güvenlik kamerası bulunmaktadır. Yaşam evlerindeki kameralar girişi ve ortak alanları görmektedir. Merkez personeli tarafından kameraların geriye dönük kayıt süresinin 3 ay olduğu bildirilmiş, yapılan incelemede en eski kaydın 22 gün öncesine ait olduğu görülmüştür.

39. Merkezde yangın tüpleri, yangın alarm sistemi ve yangın merdiveni bulunmaktadır.

40. Merkezde elektrik kesintilerine karşı jeneratör bulunduğu belirtilmiştir.

41. Merkez bünyesinde 1 resmi araç ile 2 kiralık araç bulunmaktadır. Araçların engellilerin ulaşımına uygun olduğu, gerekli düzenlemelere sahip olduğu görülmüştür.

B. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

42. Merkezde son 1 yılda hırsızlık, istismar ya da firar olayı yaşanmadığı ifade edilmiştir.

43. Merkezde firar etme vakası yaşandığı durumlarda Sinop İl Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğünden yardım alındığı, engellilerin kolayca buldukları, yine de Merkezi çevreleyen tellerin yükseltilmesinin düşünülmediği İdare tarafından ifade edilmiştir.

44. Şikâyet ya da taleplerin hızlı bir şekilde alınması ve çözüme kavuşturulması amacıyla grup sorumlularının engelli yaşam evlerinde durdukları, engelli bireylerle sürekli iletişim halinde oldukları, engellilerin iletmış oldukları bir şikâyetlerinin olmadığı, bakım personeli ve grup sorumlularına talep ya da şikâyetlerini iletebildikleri ve grup sorumlusunun İdare ve diğer birimlerle sorunun çözümü için çalışma yaptığı açıklanmıştır.

45. 2017 yılında bir personelin kahvaltı yaptırırken engellilerden birinin kolunu çimdiklediği, olayın kamera kayıtlarının incelenmesi sırasında fark edildiği ve personel hakkında adli mercilere şikâyette bulunulduğu öğrenilmiştir. Hakkında idari soruşturma yapılan personele 5 yevmiye kesme cezası verilerek görev yerinin değiştirildiği açıklanmıştır.

46. Kendileriyle görüşme yapılan kişiler Merkez personelinden memnun olduklarını ve kendilerine iyi davranıldığını belirtmişlerdir.

47. Merkezde, engellilerin bakım personeli gözetiminde olduklarından birbirlerine veya çevrelerine zarar verme gibi bir durum ile karşılaşmadığı belirtilmiştir.

48. Umut evlerinden birinde kalan 2 engelli arasında adli süreci henüz sonuçlanmamış bir taciz vakası olduğu, vakanın; mağdur olduğunu iddia eden engellinin olayı okulundaki psikoloğa söylemesi sonucunda öğrenildiği, umut evlerinde kamera olmadığı için vakanın asılsız olup olmadığı öğrenilemediği Merkez İdaresi tarafından ifade edilmiştir.

C. Beslenme

49. Yemeklerin Merkezde hazırlandığı, engellilere günde 3 ana 2 ara öğün yemek verildiği, ara öğünün belirlenmesinde engellilerden gelen talepler değerlendirildiği ve personelin de aynı yemekleri yediği öğrenilmiştir. Ziyaret Heyeti olarak Merkezde öğlen yemeği yenilmiş; yemeklerin lezzetli ve doyurucu olduğu tespit edilmiştir.

50. Yemek listesinin Merkezde diyetisyen olmadığı için il sağlık müdürlüğü bünyesinde çalışan diyetisyen tarafından hazırlandığı ifade edilmiştir.

51. Engellilerden özel beslenme ihtiyacı olanlar için diyet listelerinin (sadece püre yiyenler, salata yemeyenler, diyabet rahatsızlığı olanlar vb.) yapıldığı ve listelerin yaşam evlerindeki buzdolaplarına asıldığı görülmüştür.

52. Engellilerin yemeklerini; yaşam evlerindeki mutfaklarda bakım personeli nezaretinde yedikleri ve yemeğini yemekte zorluk çekenlerin yemeklerini bakım personelinin yedirdiği öğrenilmiş ve bu durum rastgele seçilen bir tarihe ilişkin kamera kaydında görülmüştür. Mutfaklarda yer alan buzdolaplarında çeşitli ürünlerin bulunduğu görülmüş bu malzemelerin de öğünler dışında engellilerin talep ve ihtiyaçlarına göre kullanıldığı ifade edilmiştir.

53. Yemek numunelerinin soğuk hava deposunda 4 gün süreyle saklandığı görülmüştür.

54. Engellilere her öğünden sonra 0,5 litre hazır içme suyu verildiği, bu miktarın yeterli olduğu fakat talep olursa daha fazla içme suyu verilebileceği Merkez İdaresi tarafından ifade edilmiştir. Yaşam evlerinde ve idari binada su arıtma cihazlarının bulunduğu ve düzenli olarak filtrelerinin değiştirildiği Merkez İdaresi tarafından ifade edilmiştir.

55. Merkezde kantin bulunmamaktadır. Ancak Merkezde engellilerin çay, kahve içebileceği, bir şeyler yiyebileceği deniz manzaralı bir kafeterya bulunmaktadır. Merkez İdaresi engellilerin kantin ihtiyacı kapsamındaki taleplerinin dışarıdaki marketlerden temin edildiğini ifade edilmiştir.

D. Sağlık ve Bakım Hizmetleri

56. Merkeze, haftada yarım gün aile hekiminin ve her ay 1 gün psikiyatri hekiminin engellilerin takip ve tedavi kontrolleri için geldiği öğrenilmiştir.

57. Merkezde kalan engellilerin her yıl Ocak ayında kulak/burun/boğaz muayenelerinin yapıldığı ifade edilmiştir.

58. Merkezde kalanlara yılda 2 defa diş taraması yapıldığı öğrenilmiştir.

59. Down sendromlu engellilere özel olarak 6 ayda bir kardiyolojik kontrol yapıldığı belirtilmiştir.

60. Her yaşam evindeki personel odasında; acil yardım çantası, tansiyon ve kan şekeri ölçüm aleti bulunmaktadır.

61. Merkezde tansiyon ilacı kullanan engellilerin tansiyon ölçümlerinin düzenli olarak yapıldığı, diğerleri açısından sürekli bir ölçüm yapılmadığı ifade edilmiştir. Tansiyon ölçümüne dair tutulan liste kontrol edilmiş, her gün tansiyon ölçümünün yapıldığı görülmüştür.

62. Merkezde kalanların kullandığı ilaçların haftalık olarak hemşireler tarafından hazırlandığı ve kendilerine bakım personeli tarafından verildiği öğrenilmiştir.

63. Engellilerin ilaçlarının yaşam evlerindeki personel odalarında bulunduğu, ilaç kullandırılmasına ilişkin listenin yaşam evlerindeki buzdolaplarında asılı olduğu, tarihi geçmiş ilacın bulunmadığı görülmüştür. İlaçların bulunduğu odanın kilitli olduğu sadece bakım personelleri tarafından açıldığı ve ilaçların ilgililere verildiği ifade edilmiştir.

64. Engellilerin banyo ve kişisel temizliklerinin düzenli olarak ve ayrıca ihtiyaç hallerinde bakım personeli tarafından gerçekleştirildiği, kadınlar için Merkeze ayda bir kuaför geldiği, erkeklerin saç ve sakal kesiminin bakım personeli tarafından yapıldığı belirtilmiştir.

65. Merkezde yatağa bağımlı engelli olmadığı ancak felç geçiren veya kas hastalığına sahip kişiler ile postür bozukluğu veya skolyoz gibi rahatsızlıkları olan 15 engelli olduğu, bu kişilere fizyoterapi uygulaması yapıldığı belirtilmiştir.

66. Fizyoterapi ünitesinde yürüme bandı, el çalıştırma aletleri gibi çeşitli aletlerin olduğu görülmüş, fizyoterapist tarafından Merkezdeki aletlerin yeterli olduğu ifade edilmiştir.

67. Fizyoterapist tarafından uygulanan fizik tedaviler dışında kişilerin yaşam alanlarında uygulaması gereken egzersizlerin bakım personeli tarafından, engellilere yaptırılabilirdiği ifade edilmiştir.

68. Merkezde acil durumlar için 112 Acil Çağrı Merkezi'nin arandığı, ambulansın Merkeze 5 dakikada geldiği ifade edilmiştir.

E. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri

69. Merkezde psiko-sosyal faaliyetler kapsamında engellilerle Merkeze uyum, bilişsel faaliyetlerin geliştirilmesi ve bağımlılık konuları üzerine çalışmalar yapıldığı belirtilmiştir.

70. Merkezde kalan 59 engelli bireyin aylık 1142 TL harçlık aldığı, diğer engellilerin kendi maaşlarının olduğu belirtilmiştir.

71. Engellilerin harçlıklarının, engelli bireyler tarafından, şahsi ihtiyaçları ve Merkez dışı sosyal faaliyetlerde kullanıldığı öğrenilmiştir.

72. Merkezde son 5 yılda 4 ölüm vakasının yaşandığı, en son vefatın 2022 yılında çoklu organ yetmezliğine bağlı olarak meydana geldiği belirtilmiştir. Merkez İdaresi böyle durumlarda cenazeyi engellinin ailesine teslim ettiklerini, ailenin teslim almaması halinde kendilerinin defin işlemini gerçekleştirdiklerini ve Merkezdeki engellilerle beraber müteveffanın zaman zaman kabrini ziyarete gittiklerini ifade etmiştir.

73. Merkeze yapılan sosyal yardımların bağışlanan ürünlerin hiç kullanılmamış yeni ürünler olması durumunda kabul edildiği belirtilmiştir.

F. Faaliyetler ve Günlük Yaşam

74. Merkezde kalanlara yönelik günlük yaşam planı hazırlandığı, planın bakım personeli refakatinde uygulandığı belirtilmiştir.

75. Merkezde kalan engelliler için yaşam evlerinin ortak alanlarında televizyon bulunmaktadır. Ayrıca talepleri doğrultusunda bireysel olarak müzik çalar ve radyo temin edildiği ifade edilmiştir.

76. Merkezde uygulama mutfağı bulunmaktadır. El sanatları usta öğreticisi tarafından engellilere yemek yapma kursu verildiği öğrenilmiştir.

77. Merkeze halk eğitim müdürlüğünden haftada 2 gün beden eğitimi öğretmeni geldiği, Merkezde yer alan spor aletleriyle (koşu bandı, pedal çevirme vb.) engellilerin spor yaptıkları bilgisi edinilmiştir.

78. Merkezde yer alan konferans salonunun; spor yapma, oyun oynama, film izleme, şarkı söyleme, dans etme, doğum günü kutlama, masa tenisi oynama gibi etkinlikler için neredeyse her gün kullanıldığı ve bu tür etkinliklere genelde 20-25 kişinin katıldığı öğrenilmiştir.

79. Merkezde engellilere yönelik yaz aylarında sık sık deniz kenarı gezisi ve piknik, il dışı gezisi, kış aylarında ayda bir defa Merkez dışında kahvaltılı etkinliklerinin yapıldığı öğrenilmiştir.

80. Merkezde kalan engellilerden bazılarının özel eğitim okuluna gittikleri bazılarının ise Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı (EKPSS)'na hazırlandıkları belirtilmiştir. EKPSS'ye hazırlanan engelliler kitaplarının Merkez tarafından temin edildiğini, ders çalışma konusunda kurs öğretmenlerinden izin alabildiklerini ve Merkez personelinin zorlandıkları derslerde kendilerine yardımcı olduklarını ifade etmişlerdir.

81. Önceki yıllarda EKPSS'ye çalışıp sınavı kazanmış olan ve şu an farklı kurumlarda memur olarak çalışan 2 engellinin halen Merkeze ait umut evlerinde kalmakta oldukları öğrenilmiştir.

82. Merkezde zemini taş olan küçük bir basketbol sahası ve bir salıncak olduğu görülmüştür.

83. Merkezde seramik, el sanatları, müzik, mutfak becerileri gibi atölyelerde engellilere yönelik eğitimler verildiği, öğretmenlerin halk eğitim merkezinden geldiği ifade edilmiştir.

84. Merkezde iletişim kurabilecek durumda olan engellilerle yapılan görüşmelerde ara ara basketbol, masa tenisi, bocce gibi spor faaliyetleri yapabildikleri, pikniğe gidebildikleri ifade edilmiştir.

85. İdare, Merkezde engellilerin sosyalleşeceği spor salonu bulunmamasından dolayı Merkezin yanında bulunan araziye spor alanı inşa edilmesinin düşünüldüğünü belirtmiştir.

86. Umut evinde kalan engellilerle yapılan görüşmelerde sabah 09.00'da Merkezdeki yatılı kuruluş kısmına gelerek dokuma, el işi gibi faaliyetler gerçekleştirdikleri, akşam 20.00-21.00 civarında evlerine döndükleri ifade edilmiştir. Umut evinde kalanlar, etkinliklere katılmadıkları günlerde televizyon izleyip kitap okuyabildiklerini, yaz aylarında piknik yaptıklarını ancak kış aylarında daha çok evde vakit geçirdiklerini ifade etmiştir.

G. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

87. Merkez İdaresi engellilerin aileleri ile iletişim halinde olmasını ve imkânlar elverdikçe aileye dönüş için çalışmaların yapıldığını belirtmiştir. Aileleri ziyarete gelen engelliler olduğu gibi ailelerinin ziyaret etmediği ve iletişim kurmadığı engellilerin de bulunduğu bilgisi edinilmiştir. Ziyaretçilerin engellilerle Merkez bahçesinde ya da Merkez İdare binası içerisinde yer alan ziyaretçi odasında görüşebildiği, ziyaret günü ve saati konusunda bir kısıtlama olmadığı öğrenilmiştir.

88. Engellilerin aile yanına izinli gitmelerine, Merkez meslek elemanlarınca hazırlanan Sosyal İnceleme Raporuna göre onay verildiği belirtilmiştir.

89. Merkezde kalan engellilere kişisel cep telefonları ve tabletlerin sim kartları çıkarılarak ve internet erişimi engellenerek sadece müzik dinleme gibi amaçlarla kullanıldığı bilgisi edinilmiştir.

90. Merkezde kalan engelliler; haftada 1 gün 10 dakika süreyle Merkezde yer alan sabit telefonlar aracılığıyla aileleri ile görüşebilmektedir. Konuşma süresi konusunda esnek davranıldığı ifade edilmiştir. Telefon görüşme kayıt defteri incelenmiş ve defterin düzenli tutulduğu, engellilerin akrabaları ile görüştüğü görülmüştür.

91. Merkezde görüntülü görüşme için kurulmuş bir sistem bulunmamaktadır. İdare, 5 ailenin bu konuda talebi olduğunu ve personelin kişisel cep telefonları aracılığıyla engelliler ve ailelerinin görüntülü görüşürüldüğünü ifade etmiştir.

92. Kalanlar arasında ailesiyle iletişim kurduğunda kendisini kötü hisseden engelli olması gibi durumlarda aile ile iletişimin belirli bir süre kesilebildiği İdarece ifade edilmiştir.

93. Engellilerin bireysel avukatı bulunmamakta olup ihtiyaç duyulan hukuksal işlemlerde il müdürlüğünde görev yapan kurum avukatı aracılığı ile sürecin yürütüldüğü belirtilmiştir.

H. Umut Evleri

94. Merkez bünyesinde; farklı adreslerde bulunan ve her biri 6 kişi kapasiteli olan 3 umut evi yer almaktadır. Evlerden 2'si kadın engellilere 1'i erkek engellilere hizmet vermektedir.

95. Umut evlerinde kalan engellilere yemeklerin Merkezden geldiği, umut evlerindeki mutfakların yaşam evlerine kıyasla daha sık kullanıldığı, engellilerin marketten alışveriş yapabildiği öğrenilmiştir. Ziyaret edilen evde mutfağın temiz ve kullanışlı olduğu, buzdolabının içerisinde çeşitli gıda ürünlerinin yer aldığı görülmüştür.

96. Ziyaret edilen umut evinin büyük bir bahçesi olan 3 katlı bir binadan müteşekkil olduğu görülmüş diğer 2 umut evinin de şehir merkezinde apartman dairesi şeklinde oldukları öğrenilmiştir. Ziyaret edilen umut evinin bahçesinde içerisinde çeşitli sebzelerin olduğu bir sera ve sera dışında ekim alanlarının olduğu görülmüştür.

97. İncelenen umut evinde, yatak odalarındaki yatakların ve kıyafet dolaplarının temiz ve düzenli oldukları, odalarda engellilerin kişisel eşyalarının ve kitaplarının bulunduğu, tuvalet ve banyoların engelliler için erişilebilir olduğu görülmüştür. Evde 1 çamaşır yıkama ve 1 çamaşır kurutma makinesi bulunmaktadır.

98. Umut evlerinin içerisinde kamera bulunmadığı bilgisi edinilmiş ve ziyaret edilen umut evindeki dış kameraların bozuk oldukları için çalışmadıkları görülmüştür.

I. Gündüzlü Bakım Evi

99. Ziyaret edilen umut evinin bahçe katının gündüzlü bakım evi olarak kullanıldığı görülmüştür. Gündüzlü bakım evi hizmetinin 15 kişilik kapasiteye sahip olduğu, ziyaret tarihinde hizmetten günde 5-6 engelli bireyin yararlandığı öğrenilmiştir.

100. Gündüzlü bakım hizmetinin sabahtan öğleye kadar ve öğleden akşam mesai bitimine kadar olmak üzere 2 farklı gruba verildiği ifade edilmiştir. Bu hizmetten yararlanan engellilerin Merkeze ait araçla evlerinden alınıp evlerine bırakıldıkları bilgisi edinilmiştir.

101. Gündüzlü bakım hizmeti kapsamında engellilere; müzik kursu, spor eğitimi, takı yapma kursu, kişisel temizlik eğitimi gibi hizmetler verildiği, personelin engellilere çay, kahve ikramlarında bulunduğu öğrenilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

102. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına

dayanmaktadır. Merkez İdaresince Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletmeksizin erişimi sağlanmış, gerekli bilgi ve belgelere erişimde bir sorun yaşanmamıştır. Ayrıca Merkezin temizliğinin oldukça iyi olduğu, personelin görevini özverili bir şekilde yerine getirdiği ve işbirliğine açık olduğu görülmüştür. Bu çerçevede Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

103. Kurumumuzca UÖM kapsamında yapılan ziyaretlerde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) bünyesinde faaliyet gösteren sosyal hizmet kuruluşlarının erişilebilirlik standartlarına uyumu konusunda sık sık sorunlarla karşılaşmakta ve bu durum rapora bağlanmaktadır. Erişilebilirliği düzenleyen ve aynı zamanda erişilebilirliğe ilişkin denetimleri koordine etme görevi bulunan ASHB'nın kendi bünyesinde engellilere yönelik hizmet vermekte olan kuruluşlarının, erişilebilirlik bağlamındaki problemlerinin giderilmesi için Türkiye genelinde çalışmalarını yoğunlaştırması,

2. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

104. Engellilerin aileleriyle görüntülü görüşme yapabilmesi için personelin kişisel telefonunun kullanılması yerine görüntülü görüşme yapılabilmesi için bir telefon ya da tabletin tahsis edilmesi,

105. Güvenlik kamera kayıtlarının geriye dönük 3 aylık süre ile saklanabilir olması için gerekli çalışmaların yapılması,

106. Umut evlerinin içindeki ortak alanlara kamera yerleştirilmesi ve evlerin dışındaki bozuk kamera sisteminin tamiratının yapılması,

hususları tavsiye edilmektedir.